

Moha Gerehou, aktibista eta kazetaria

“Arrazakeria jasan dugunok lideratu behar dugu borroka hau, ez ezkerreko zuriek”

Unibertsitatera bidean zihoala beltza izateagatik poliziak identifikatuarazi zuenean erabaki zuen aktibista bihurtzea. Garai nahasiotan, faxistak txoriburutzat hartu eta gutxietsi izana akatsa dela uste du, eta eskuinaren zartakoei erantzuten aritzea baino, herritarrak benetan kontzientziatzea lortuko duen diskurtso propioa garatzea dela bidea.

Mikel Garcia Idiakez

@mikelgi

ARGAZKIAK: DANI BLANCO

Esklabo gisa enkantean jarri zaituzte eta heriotza mehatxuak ere jaso dituzu sare sozialetan.

Kasurik larrienak dira horiek, baina nire egunerokoan etengabe iraintzen naute: “Itzuli zure herrialdera”, “isildu zaitetz, beltz puta”... Azkenean ohitu egiten zara eta jada erantzun ere ez diet egiten. Mehatxuak bai, salatu egin nituen, baina justizia ez dago arrazakeriari aurre egiteko prestatuta. Indarkeria matxistari aurre egiteko epaitegi espezializatuak, araudi espezifikoa edota telefono zuzenak dauden moduan, arrazakeriaren kasuan ere abiapuntu hori beharko genuke. Arrazakeriaren biktimak sarri ez daki gorroto delituen fiskaltza dagoenik ere, oso erakunde marjinala da, eta askotan epailearen kontzientziazio mailaren esku geratzen da zigortzea edo ez, baina ez luke horrela izan behar: araudi garbia behar genuke, ekintza jakinek automatikoki epai zehatza izan dezaten. Irain eta mehatxu arrazistak sistema-

tikoak dira eta gehientsuenak artxibatu egiten dira: gizarteari ematen zaion mezua da hutsaren truk ateratzen dela norbaiti bere azal koloreagatik denetik esatea, eta inpunitate horrek diskurtso arrazista legitimatzea dakar.

Zuk zeuk artikulu batean zure buruari egiten diozun galdera egingo dizut: “Nola pertsegitu modu eraginkorrean gorroto delituak, adierazpen askatasuna mugatu gabe?”.

Dilema hori ziurrenik sare sozialetan islatzen da ongien: jendeak komentario arrazista, matxista, homofoboak idazten ditu eta gero adierazpen askatasuna dela dio. Baina zein punturaino da adierazpen askatasuna eta zein punturaino gorroto delitua? Gaizki aplikatu izanaren bi muturrak ditugu: César Strawberry Def con Dos taldeko abeslaria terrorismoaren biktimak iraintzea leporatuta epaitu zutenean, araudia- ren gehiegizko aplikazioa egin zela uste

du, eta aldiz, gorroto delitu oso argiak adierazpen askatasuntzat hartu ditu justiziak. Inportantea da justiziak muga garbia zehaztea, hona arte adierazpen askatasuna da eta hemendik aurrera gorroto delitua, ez dadin egon epailearen kontzientziazio mailaren esku.

Mohamed Gerehou

1992, Huesca (Aragoi)

24 urterekin, Madrilgo SOS Arrazakeria elkarteak inoiz izan duen presidente gazteena da. 80ko hamarkadan Gambiatik Aragoira migratu zuten bere gurasoek, Huescan jaio zen bera eta Madrilen bizi da egun. Eldiario.es-en dabil kazetari eta egunkariko aurkezpen orrian dioenez, “berdin dio zein gai jorratzen duzun, pertsonen ikuspegia da inportanteena, gero dator gainerako guztia”.

» “Ematen den mezua da hutsaren truk ateratzen dela norbaiti bere azal koloreagatik denetik esatea, eta inpunitate horrek diskurtso arrazista legitimatzen du”

» “Jendeak dio eskoletan aniztasuna dagoenez ez dela arrazakeriarik emango, baina elkarrekin egotea ez da nahikoa, atzean dibertsitate politikak ez badaude. Ama, arreba... ere baditugu, eta gure gizartea oso matxista da”

» “Ohitu gara pentsatzera nazi ergel batzuk direla, baina areagotzen ari diren mezu ultraeskuindarren aurrean ez dugu jakin alternatiba sendorik eraikitzen. Arrazakeria, homofobia, matxismoa... sufritzen duen jendea bilduko duen diskurtsoa eraikitzea falta zaigu”

» “Uzten zaigun rol bakarria biktimarena da: jasandako arrazakeriaren lekukotasuna eman eta segidan hitza hartuko dute aditu zuriek, iritzia eta soluzioak emateko”

Arazoa da muga horren irizpideak zeinek eta zeren arabera jartzen dituen, ezta?

Hala da, arrisku handia dago interes jakinen arabera egiteko eta politizatzeke. Horregatik da garrantzitsua lege hauek egitea elkarte sozialen parte-hartzearekin. Esaterako, Diskriminazioaren Aurkako Legea horrela egin zen eta gutxieneko mekanismo batzuk bermatzeko balio izan zuen. Kontua da gero PP gobernura iritsi eta bertan behera utzi zuela legea.

Arazakeria estrukturala dela irakurri dizut.

Ijitoa bazara poliziak zuri bati baino hamar aldiz gehiago geldituko zaitu kalean Espainiako Estatuan, beltza bazara zortzi aldiz gehiago, arabiarra bazara zazpi aldiz gehiago... Lagunak ditut poliziak 10-11 urterekin gelditu dituztenak dokumentazioa eskatzeko! Diskotekan sartzea ere debekatu izan didate; makina bat adibide jar ditzaket. Hedabideetan, erabiltzen ditugun espresioetan... arrazakeria asko dago, kontziente eta inkontzienteki. Baloreetan eta dibertsitatean formatu behar dugu jendea.

Justizia eraginkorraz gain, formazioa da orduan soluzioa?

Soluzioaren bi hanka funtsezko dira behintzat. Jendeak dio eskoletan gaur egun jatorri eta azal kolore anitzeko ikasleak daudela eta elkarrekin hezten badira ez dela arrazakeriarik emango, baina elkarrekin egotea hutsa ez da nahikoa, atzean dibertsitate politikak ez badaude. Ama, arreba... ere baditugu, eta gure gizartea oso matxista da. Eskolan, kulturantzatasuna lantzeko ohiko jarduerak bat da bakoitzak bere herrialdeko janariaren bat eramatea, baina horrela ezberdintasunak azpimarratzen ari zara, eta interesgarriagoa litzateke Senegalgo jatorria duen ikasleak Bilboko janaria eramatea, Argentinakoak Errumaniakoa eta abar. Adibide txiki bat baino ez da, arlo honetan apenas egiten delako ezer ikastetxeetan. Ikasleei esaten zaie arrazakeria gaizki dagoela, baina kontzeptualki hitz egiten da, ez da azaltzen arrazakeria horren errealitatea.

Errefuxiatuen krisiak eta populismo xenofoboak hauspotuta, lotsagabeagoa bihurtu al da jarrera arrazista?

Aurreiritziak hor zeuden eta hor daude, baina azken boladan diskurtso horiek legitimatzeko modua aurkitu du jende

batek. Migratzaileak bortxatzaileak dira, diru-laguntzetatik bizitzera datoz, guri lana kentzera zu langabezia zauden bitartean... Dena komeni bezala nahasten duten diskurtso horiek onarpena dutela ikusi dute politikariek, hortik etekina atera dezaketela, hein handi batean krisi ekonomikoak eraginda eta beste hein batean gizartearen aniztasuna handitu egin delako eta hainbatek mehatxutzat ikusten duelako aniztasun hori. Arazoa da areagotzen ari diren diskurtso horien aurrean ez dugula jakin alternatiba sendorik eraikitzen, tolerantzian, aniztasunean eta inklusioan oinarritua. Sarri, haien diskurtsoei erantzutea da erreakzioa, eta duela gutxi ikusi dugu nola Donald Trumpen erabakien aurrean lelo nagusietakoa *Resist* izan den, baina haiek zerbait egiten duten aldiro gu mobilizatzea daukagunari eusteko ez da bidea. Arrazakeria, homofobia, matxismoa... sufritzen duen jendea bilduko duen diskurtso alternatiboa eraikitzea falta zaigu. Borroka bakoitzak bere berezitasunak dituen arren, gauza asko partekatzen ditugu, eta denen artean gehiengo sozialari iritsiko zaion mezua garatu beharko genuke, ultraeskuineko mugimenduek ez ditzaten jarraitzaile gehiago lortu.

Artikulu batean diozunez, politikariek bakarrik ez, herritarrek ere erabiltzen dituzte antzeko diskurtsoak, politikoki ez-zuzena izateko eskubidea eldarrikatuz.

Bai, jende bat kezkatzen auzartzen duzu, gaur egun ezin dela politikoki ez-zuzena izan, bestela kolektibo kulturantzatasunak, feministak edota LGTB komunitatea gainera botatzen zaizkizula. Baina nik ulertzen dut gehiengoak duen iritziarekin bat ez datorren iritzia dela politikoki ez-zuzena, aldiz esatea emakumeek heriotza merezi dutela edo beltzak gaizkileak direla ez da politikoki ez-zuzena izatea, baizik matxista eta arrazista izatea. Ez da kasualitatea ez-zuzentasun politiko hori zapaltzaileek aldarrikatzea eta gainera euren burua biktimizatzea, maila berean jarriz halakoak botatzeko daukaten askatasuna eta kolektibo irainduek egiten duten tolerantziaren defentsa. Gai izan behar dugu horri buelta emateko, ikusarazteko ez direla biktimak, zapaltzaileak baizik.

Ohitu gara pentsatzera nazi ergel batzuk direla eta gure nagusitasun moraletik begiratzera, gure diskurtsoa hobea dela eta azaldu beharra ez dagoela sine-tsita; ezkerreko jende batek duen arazoa

“Trumpen kontrako borrokak lortu du borroka asko bakarrean artikulatzea. Interseksionalitatea bideratzeko eta mugimenduak elkartzeko gaitasuna badagoela ikusi dugu”.

da. Bitartean, diskurtso ultraeskuindarra hazten doa eta azkenean legitimatuta geratzen da gizartearen zati handi batentzat. Hor dugu Madrilgo Hogar Social [migratzaileen aurka gogor egiten duen mugimendu faxista]: “Hitlerren garaiko ideiak dituzten lau katu burugabe dira”, genioen, baina pixkanaka hazten joan dira, enplegu poltsa sortu dute, hedabideetan oihartzuna daukate, hurrengo urratsa izango da alderdi politiko bat sortzea... Prozesu hori guztia ikusten joan gara, eta ez dugu ezer egin, ez gara gai izan kontrako diskurtsoa eraikitzeko, akatsa izan da jende hori gutxiestea. Hogar Socialen azken manifestazioa ikustera joan nintzen eta bertan zeudenak nire dendaria edo gimnasioko monitorea izan zitezkeen, diskurtso hori sektore ultratik gizartearen esparru zaba-lagoetara iritsi delako.

Kritikoa zara zure buruarekin...

Geu gara errealtate hau askoz gehiago ikusarazteko lan egin behar dugunak. “Erru guztia PPrena da” esan nezake, baina zer egin dut nik errealtatea aldatzeko? Zer egin dut, PPK bereganatu duen espazio hori neureganatzeko? Gaizki dagoena identifikatzen badakigu, baina autokritikarik gabe, beti izango gara *resist*, beti izango gara boterean dagoenaren kontrapuntua.

Ezkerrarekin ere kritikoa zara eta hala islatu duzu Ezkerraren autokonplazentzia arrazakeriaren aurrean artikuluan.

Errefuxiatu eta migratzaileei buruzko hitzaldi sorta batera joan eta agian ez dago errefuxiatu ez migratzaileek hizlariaren artean. Parte hartuko dute arrazakeriaren inguruan ikerketaren bat egin duenak, gaiok jorratu dituen epaileren batek... eta arrazakeria sufritu duen jendeari espazio hauetan uzten zaion rol bakarria biktimarena da: jasan duen arrazakeriaren lekukotasuna emango du eta segidan hitza hartuko dute inguruko aditu zuriak, horri buruzko iritzia emateko eta soluzioak proposatzeko. Zergatik ez eskatu arrazakeria jasan eta errealtate hori bertatik bertara ezagutzen dutenei soluzioak proposatu ditzatela?

Historikoki, ezkerak bere egin du nire ustez ez dagokion lidergoa, zuriak lideratu dute arrazakeriaren aurkako borroka, eta garai batean aitzakia izan zitezkeen beltz gutxi zegoela, baina orain oso prestatuta dauden eta aktibistak diren latinoak, arabiarak... soberan daude. Eta jende honi hitz egiteko eta proposamenak egiteko aukera ematen badiuzu eta dituen trebeziak bistaritzen baditu, pixkanaka ikusgarritasuna irabazten joango da eta errazagoa izango du aldaketak eragiteko gaitasuna du-

ten erakundeetara eta botereguneetara iritsi ahal izatea. Aldiz, pertsona horrek duen aukera bakarria baldin bada behin eta berriz biktima bezala bere kasua kontatzea, soilik biktima gisa irudikatzeaz gain, zein aldaketa eragin dezake?

Kurioso da, gogoan dut Madrilgo CIEko gertakarietan [Atzerritarrak Barneratzeko Zentroan zeuden hainbat migratzaile teiltura igo ziren, bertan jasaten duten tratu bidegabea salatzer] Podemoseko agintariek nola errepikatzen zuten aspalditik ari zirela CIEak ixteko borrokan. Gezurra, inoiz ez ditut CIEi buruz hitz egiten entzun, hori gertatu zen arte. Aukera ona zuten CIEa gertutik ezagutzen dutenekin talde bat sortzeko, barruan egon den jendearekin... parlamentura hitz egitera joan zitezen, soluzioak planteatzera. Horren ordez, eurak hartu zuten protagonismo guztia.

Funtzionatzeko modu horren ondorioz ere pisu handia izan du alde instituzionalak eta pisu txikia alde sozialak. Aldarrikapen asko erakundeei egiten zaizkie, Europar Batasunari, Espainiako Gobernuari... baina erakundeetan ditugun ordezkariak ez dute gaiarekiko sentsibilitaterik. Aldiz, instituzioetara hainbeste begiratu ordez daukagun errealtate sozial anitzari erreparatu beharko genioke, borroka kalean

egin eta indarrak bateratu, zenbat eta jende gehiago kontzientziatu orduan eta handiagoa izango baita instituzioei egin ahalko zaien presioa, behetik gora.

Borroka honetan, zein da zurion lekua? Nafarroan, Elhadi Ndy senegaldarra poliziaren esku zegoen bitartean hil zela-eta, kasua argitzeko manifestazioa egin zuten eta apenas zegoen zuririk parte-hartzaileen artean...

Beste era batera ere ikus daiteke: ikusgarritasuna eta kalea beltzek hartu zuten,

zuzenean eragiten dien egoera bat salatze-ko. Adibide bat jarriko dizut: Madrilen Afro Espazioa dago, eta bertan pertsona afroek hitz egiten dugu, guri eragiten diguten kontuez. Indarkeria matxistaren kalteez hitz egiteko espazio bat baldin badago, logikoa iruditzen zait emakumeek hitza hartzea eta nire ekarpena, gizon bezala, entzutea izatea. Nafarroan bat-batean migratuek hartu dute lidergoa eta beharbada zuri batzuk baztertuak sentitu dira, baina borroka birpentsatzea da gakoa, kolektiboari babesa ematea da orain dagokiena.

Azken hitza: Hedabideak

“Gizartean beltz profil jakin bat zabaltzen lagundu dute hedabideek: albisteetan, migrazioari, kirolari, musikari edota delinkuentziari lotuta aurkituko dituzu beti. Eta azkenean jendeak ikusten zaitu eta pentsatzen du edo saskibaloian jokatzeko dakizula, edo pateran etorri zarela, edo poltsa ondo heltzen du lapurtuko diozulakoan. Non daude hedabideetan mediku beltzak edo beste edozein arloko aditu beltzak, arlo horri buruz hitz egiten?”

Futboleko dagoen arrazakeriaz ere idatzi izan duzu, jokalariek beltzak iraintzeko tximuarena egiteko ohitura tarteko. Jarrera matxista eta homofobo ugari ere ikusten da harmailetan. Bereziki matxtoa eta atzerakoia al da futbol mundua? Gizartearen isla okerrera?

Duela gutxi emakume arbitro bat iraindu du ikusle batek eta ondoren eman duen arrazoia izan da etxean ezin duela emaztea iraindu. Badirudi futbol estadiokoan eta bestelako eremuetan esan eta egingo ez zenukeena egiteko. Publikoak ateratako kartel matxista eta arrazisten adibideak asko dira, baina ez da neurririk hartzen. Eta kirolariekin ere kritikoa naiz, ematen duelako ezin dutela ideia politikorik eduki. Harmailetatik zelaira platano bat bota zutenean, Neymarrek salaketa modukoa abiatu zuen sare sozialetan, platano bat jaten, baina urte hauetan guztietan ez dugu arrazakeriaren kontrako jarrera tinkoagorik ezagutu futbolarien artean eta lotsagarria iruditzen zait; NBA jokalariek segituan egiten dituzte adierazpen kritikoa, arrazakeri kutsu txikiak ematen bada, edo aho bilorik gabe hitz egiten dute Trumpen migrazio politikaren aurka. Hemen aldiz, jokoaren parte balitz bezala tratatzen dute dena, baina ez da gauza bera jokalariei publikotik “herrena” deitzea edo “beltz puta” deitzea. Halako zerbait gertatzen den bakoitzean zelaitik aterako dela esan dezake jokalariek; ezer egiten ez badu, idolotzat duten haurrek pentsatuko dute futbola horrelakoa dela. Eta ez, gizartean onartzen ez dena ez litza-teke futbol-zelaian onartu behar.

Zapalduak diren kolektiboek diskurtso bateratua behar dutela diozu. Borrokan arteko aliantza gehiago behar dira?

Diskriminazioak kaltetutako kolektiboak oinarri batzuen inguruan elkartu eta indarrak batuz aurrerapausoak lor ditzakegu, eta gero mugimendu bakoitzak bere berezitasunetatik egin dezake borroka. Arrazoi bategatik edo besteagatik esko gara diskriminatuak eta ongi antolatuta gehiengo soziala lor dezakegu. Trumpen kontrako Emakumeen Martxetan, borrokaren ardatza emakumeak izan arren homofobia, xenofobia eta bestelako zapalkuntzak salatzea ere atera zen jendea, kolektibo ezberdinek elkar babestu zuten eta Trumpen aurkako borroka lortu du borroka asko bakarrean artikulatzea. Interseksionalitatea bideratzeko eta mugimenduak elkartzeko gaitasuna badagoela ikusi dugu. ■